תוספתא · דפוס וילנא · סדר נזיקין

תוספתא בבא בתרא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספתא בבא בתרא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספתא-בבא-בתרא/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 5
פרק ג 8
פרק ד 9
פרק ה 11
פרק ו 12
פרק ז 15
פרק ח 16
פרק ט 18
פרק י 19
פרק יא 21

פרק א

א לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של חבירו אא"כ הרחיק מכותלו של חבירו ג"ט וסד בסיד רבי יהודה אומר בסלע הבא בידו זה חופר בארו מכאן וזה חופר בארו מכאן זה מרחיק ג' טפחים וסד בסיד וזה מרחיק ג"ט וסד בסיד. מרחיקין את הנברכת ואת הבקיע ואת ירקות מכותלו של חבירו ג"ט וסד בסיד מרחיקין את הגפת ואת הזבל ואת המלח ואת הסיד ואת הסלעים ואת החול מכותלו של חבירו ג"ט וסד בסיד.

ב מרחיקין את הזרעים ואת המחרישה ואת מי רגלים מן הכותל ג"ט מרחיקין את הרחיים של יד שלש מן השכב שהן ארבע מן הרכב ושל חמור שלשה מן האסטרוביל שהוא ארבעה מן הקלת רבי יהודה אומר תוקע יתד בארץ וסומך עליו את הקורה ובלבד שלא יתקע לתוך של חבירו. מרחיקין את התנור ג' טפחים מן הכליא שהן ארבעה מן הכפה ובכירה טפח לא יטיל אדם מי רגלים בכותלו של חבירו אא"כ הרחיק ג"ט ומאבנים טפח ובצונמא מותר.

ג באמת ביין התירו אבל לא ברפת בקר ואע"פ שממעיטו אינו אלא משביחו ואם קדמו חנות ורפת את האוצר אין יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישן לא מקול הפטיש ולא מקול הרחיים ולא מפני ריח רע ולא מקול תינוקות.

ד לשכנו אין יכולין לכופו רבן שמעון בן גמליאל אומר לשכנו יכולין לכופו. יש לו חנות ברשות הרבים ומבקש לפותחה לחצר השותפין יכולין לעכב על ידיו מפני שמרבה עליהן את הדרך יש לו בית בחצר השותפין ומבקש לחלקו ולהקרות בו את התינוקות יכולין לעכב על ידיו מפני שמרבה עליהם את הדרך יש לו גג ברשות הרבים ומבקש לבנות על גבו עלייה לפותחה לחצר השותפין יכולין לעכב על ידיו מפני שמרבה עליהן את הדרך כיצד הוא עושה עושה לו לולו ופותחה לתוך ביתו.

ה מרחיקין את הכותל מן החלונות ארבע אמות למעלה. מן הצדדין כדי שלא יהא רואה. מלמטה כדי שלא יציף. מכנגדן כדי שלא יאפיל. מרחיקין את הסולם מן השובך ארבע אמות כדי שיהא זוקף את הסולם ואת הכותל מן המזחילה ארבע אמות כדי שיהא לו מקום לסוד.

ו מרחיקין את השובך מן העיר חמשים אמה. הלוקח שובך מחבירו ונפל אפילו הוא בית רובע הרי זה בונה את מקומו ניפול הנמצא מן שתי שובכות רחוק מחמשים אמה לכאן ומחמשים אמה לכאן הרי הוא של מוצאו רבי עקיבה אומר לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשים אמה חוץ ממערבה מפני שאינה תדירה.

ז מרחיקין את המשרה מן הירק ואת הכרשין מן הבצלים ואת החרדל מן הדבורים רבי יוסי מתיר בחרדל שאומר לו כדרך שעשית בתוך שלך אף אני עושה בתוך שלי וכן היה רבי יוסי אומר מרחיקין את הדבורים מן העיר חמשים אמה כדי שלא ינטשו את בני אדם רבי נתן אומר מגדל דבורים כמגדל כלבים רבי נתן אומר מרחיקין את הכבשונות מן העיר חמשים אמה ואת האילן מן העיר עשרים וחמש אמה וכשם שמרחיקין מן העיר כך מרחיקין מבורות ושיחין ומערות וכשם שמרחיקין מכולן כך מרחיקין מן הקברות. קבר שהקיפתו העיר בין מארבע רוחות בין משלש רוחות בין משתי רוחות זו כנגד זו רחוק יתר מחמשים אמה לכאן ומחמשים אמה לכאן אין מפנין אותו פחות מכן מפנין אותו כל הקברות מתפנין חוץ מקבר המלך ומקבר הנביא רבי עקיבה אומר אף קבר המלך וקבר הנביא מתפנין אמרו לו והלא קבר בית דוד וקבר חולדה הנביאה היו בירושלים ולא נגע בהן אדם מעולם אמר להם משם ראיה מחילה היתה להן והיתה מוציאה טומאה לנחל קדרון.

ח מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה בין מלמעלה בין מן הצד רש"א כשם שמרחיקין מלמעלה כך מרחיקין מלמטה רבי יוסי מתיר שלא ניתנו שדות אלא לנטיעה. לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אא"כ הרחיק הימנו ד' אמות ואם רוצה עושה מחיצה גבוהה או גדר. אחד גפנים ואחד כל האילן מרחיק ארבע אמות ונוטע כדי שיהא בקר עובר בכליו. היו שרשיו יוצאים לתוך של חבירו מעמיק שלשה טפחים כדי שלא תעכב המחרישה. אילן העולה בין מן הגזע ובין מן השרשין הרי אלו של בעל הבית בית השלחין ובית האילן כנגד המשקולת אבא שאול אומר כל אילן סרק כנגד המשקולת מפני שהצל רע לבית השלחין.

פרק ב

א כל שאינו עושה פירות תדיר כגון שדה בית השלחין בית הבעל חזקתה שלש שנים ואינה מיום ליום אמר רבי יהודה לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיהא בא באספמיא אבל אם היה עמו במדינה כיון שאכלה שנה אחת ה"ז חזקה. הלוקח מחמת הלוקח אע"פ שהלוקח הראשון אומר גזולה היא בידי לא כל הימנו לאבד זכותו של זה. האוכל שדה מחמת אונו ונמצאת אונו שהיא פסולה הרי זה אינה חזקה. האוכל שדה בחזקת שהיא שלו והוציא עליו שטר שמכרה לו ושנתנה לו במתנה יתקיים שטר בחותמיו ואם אמר כתבתי שטר ונטלתי מעות שטר פיספיס הוא בידך הכל הולך אחר חזקה. האוכל שדה שש שנים וערער עליו שלש שנים הראשונות ובאחרונה אמר לו אתה מכרת לי

ואתה נתת לי במתנה אם מחמת טענה הראשונה אינה חזקה שכל טענה שמקצתה בטלה בטלה כולה.

ב אימתי אמרו אריס ישבע שלא בטענה כל זמן שאריס יצא מאריסותו הרי הוא ככל אדם. שותף כל זמן ששותף יצא משותפותו הרי הוא כאחד מכל אדם אפוטרופוס כל זמן שאפוטרופוס יצא מאפוטרופסותו הרי הוא כאחד מכל אדם. הבן שחלק והאשה שנתגרשה הרי הן כאחד מכל אדם מקבלי פקדונות והרועים והשכיר אין להם חזקה האומנין אין להן חזקה כיצד רואה כליו אצל כובס ועבדו אצל אומן אמר לו תן לי את שלי אמר לו אתה מכרתם לי ואתה נתתם לי במתנה אינה חזקה אתה אמרת לי למוכרם אתה אמרת ליתנם במתנה הרי זו חזקה.

ג חזקה שלש שנים החזיק האב שנה אחת והבן שתי שנים האב שתי שנים והבן שנה אחת הרי זו חזקה. האב שנה והבן שנה והלוקח שנה הרי זו חזקה החזיק בפני האב שנה אחת ובפני הבן שתי שנים הרי זו חזקה בפני האב שתי שנים ובפני הבן שנה אחת הרי זו חזקה בפני האב שנה ובפני הבן שנה ובפני הלוקח שנה הרי זו חזקה.

ד החזיק האדם בפני שנים שנה הראשונה בפני שנים שנה השניה בפני שנים שנה השלישית הרי אלו שלש עדיות והן עדות אחת נמצאת כת הראשונה זוממת הרי בידו שתי שנים שניה הרי בידו שנה אחת שלישית אין בידו כלום היו הן הראשונים והן האחרונים נמצאו זוממין בראשונה אין בידו כלום שניה הרי בידו שנה אחת שלישית הרי בידו שתי שנים א"ר יוסי בא רבי יוחנן בן נורי אצל רבי חלפתא אמר לו הרי שהחזיק בפני שנים שנה ראשונה ובפני שנים שנה שניה ובפני שנים שנה שלישית מהו אמר לו הרי זו חזקה אמר לו אף אני אומר כן אלא שעקיבה אומר אין חזקה רבי יהודה אומר הרי הוא אומר (מלכים א ד':ז') ולשלמה שנים עשר נציבים על כל ישראל וכלכלו וגו' ואומר (שם) ונציב אחד אשר בארץ הוי אומר זה חודש העבור רבי נחמיה אומר זה אפוטרופוס שממונה ע"י כולן שאין שבחו של מלך להיות שנים עשר משמשין אותו אלא שנים עשר משמשין את האחד והאחד משמש את המלך.

ה המחזיק בנכסי הגר נעל וגדר ופרץ כל שהוא הרי זו חזקה נעל אחד וגדר אחד הרי זו חזקה נעלו שנים וגדרו שנים הרי זו חזקה היו לו עשר שדות כיון שהחזיק באחת החזיק בכולן עשרה עבדים אע"פ שהחזיק באחד לא החזיק בכולן כלים ועבדים זכה בכלים לא זכה בעבדים בעבדים לא זכה בכלים כלים וקרקעות זכה בקרקעות לא זכה בכלים בכלים לא זכה בקרקעות עבדים וקרקעות זכה בעבדים לא זכה בקרקעות בקרקעות לא זכה בעבדים הלך בה בין לארכה ובין לרחבה הרי זה קנה הלכו בו שנים זה קנה

מקום הילוכו וזה קנה מקום הילוכו דברי ר"א וחכמים אומרים שניהם לא קנו עד שעה שיחזיקו לקח ממנו עשר שדות כיון שהחזיק באחת מהן החזיק בכולן שכר ממנו עשר שדות כיון שהחזיק באחת מהן החזיק בכולן לקח מקצתן ושכר מקצתן והחזיק בין בלקיחה בין בשכירה הרי זו חזקה. נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה כיצד אמר לו חצר וכל מה שבתוכה אני מוכר לך כיון שכתב שטר וקבל מעות והחזיק באחת מהן החזיק בכולן מקום עמידת תנור וכירים בחצר אין להם חזקה קורה על גביהן כל שהוא הרי זו חזקה תרנגולין בחצר אין להן חזקה עשה להן גג גבוה י' טפחים הרי זו חזקה צנור אין לו חזקה מקום קילוחו יש לו חזקה פתח בחצר אע"פ שסתמו אין לו חזקה פרץ פצימיו יש לו חזקה איזו היא חלון הצורי כל שראשו של אדם יכול ליכנס לתוכה דברי רבי מאיר ובלבד שיהא לה מלבן או צורת פתח וכן היה רבי מאיר אומר לא יפתח אדם פתח על גבי פתחו של חבירו וחלון על גבי חלון של חבירו פתח ע"ג חלונו של חבירו וחלון על גבי פתחו של חבירו וחכמים מתירין ובלבד שירחיק ד' אמות אבא שאול אומר לא יפתח אדם חנות כנגד חצרו של חבירו כדי שלא יהא יושב בחנותו ורואה מה בחצרו של חבירו אלא זה פותח לרשות הרבים וזה פותח לרשות הרבים.

ו כשם שבני חצר יכולין למחות זה על ידי זה בחצר של שותפין כך בני מבוי יכולין למחות זה את זה במבוי השותפין כיצד בנה מרחץ בצד מרחצו של חבירו חנות בתוך חנותו של חבירו אין יכול למחות בידו ולומר לו אתה הבאת את התקלה שאומר לו כדרך שעשית בתוך שלך אף אני עושה בתוך שלי היו מימיו עוברים דרך גגו של חבירו ועמד והפסיקן יכול לעכב על ידו עד שיודיע באיזה מקום הוא מוליכן היתה דרך הרבים או נהר עוברת בתוך [שדהו] ועמד וגדרו והעבירו בתוך שדה חבירו אין יכול למחות בידו ולומר לו אתה הבאת עלי את התקלה שאומר לו כדרך שעשיתי בתוך שלי כך עשה בתוך שלך רבי יהודה אומר הרבים שבררו דרך לעצמן מה שבררו בררו. יש לו באר בחצרו של חבירו והרי בעל חצר מבקש לחפור לו באר אחרת יכול לעכב על ידיו ולא יעשנו בית הגלגל לרבים בית טבילה לרבים ולא יהא ממלא ומשקה ממלא ומוכר אלא ממלא ומשקה בשוק ממלא ומוכר בשוק לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות ונפלו הרי זה בונה את מקומן אין מפייחין אין מסיידין אין מכיירין לקח בית מופח מסויד ומכויר הרי הן בחזקתן סד אדם כל ביתו בסיד ומשייר דבר מועט זכר לירושלים עושה אדם כל עסקי סעודה ומשייר דבר מועט זכר לירושלים עושה אשה כל תכשיטיה ומשיירת דבר מועט זכר לירושלים שנאמר (תהילים קל"ז:ה'-ו') אם אשכחך ירושלים תשכח

ימיני תדבק לשוני לחכי וגו' כל המתאבלין עליה בעולם הזה שמחים עמה לעולם הבא שנאמר (ישעיהו ס"ו:י') שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה.

פרק ג

א המוכר את הבית מכר את הדלת ואת הנגר ואת המנעול ואת המכתשת החקוקה אבל לא מכר את התנור ולא את הכירים ולא את הרחיים ולא את המכתשת הקבועה ר"א אומר כל המחובר בקרקע ה"ז מכור ואם אמר לו הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך הרי כולן מכורין ואע"פ שאומר לו הוא וכל מה שבתוכו אני מוכר לך לא מכר לו את הבאר ולא את השידה ולא את הדותות והיציעים ולא את המערות שבתוכו א"כ למה כתב עומקא ורומא שאם רצה להגביה מגביה להשפיל משפיל כל שאינו מכור בבית מכור בחצר. המוכר את החצר מכר את הבית המוכר את הבית לא מכר את החצר אלא אוירה של חצר.

ב המוכר את החצר מכר בתים הפנימים ובתים החיצונים אבל לא מכר את הוילאות ולא את הוילסאות ולא את המרחצאות שלפנים הימנו ואם היו עשויין לתשמיש החצר הרי כולן מכורין אצטבלן העשוי לתשמיש חצר מכור לרבים אין מכור חנויות הפתוחות לפנים מכורות עמה לחוץ אין מכורות עמה לפנים ולחוץ הרי אלו מכורות עמה.

ג המוכר את בית הבד מכר את היצירים ואת היקבים את המפרכות ואת הרחיים התחתונה אבל לא מכר את השקין ולא את המרצופין ולא את הרחיים העליונה ואם אמר לו הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך הרי כולן מכורין ואף על פי שאמר לו הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך לא מכר לא את הבור ולא את השיח ולא את היציעין ולא את הדותות ולא את המערות שבתוכו ואם אמר לו הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך הרי כולן מכורין.

ד המוכר את המרחץ מכר בתים הפנימים ובתים החיצונים בית היורות בית הקמין ובית האולייארין אבל לא מכר לא את היורות ולא את הקמין ולא את המגדלים שבתוכו ואם אמר לו הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך הרי כולן מכורין ואף על פי שאמר לו הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך לא מכר את הבריכות המסתפקין מהן מים בין בימות החמה בין בימות הגשמים ואף לא בית כנסת העצים ואם אמר לו מרחץ וכל משמשיה אני מוכר לך הרי כולן מכורין.

ה המוכר את השדה לא מכר את הגת ולא את השומירה אע"פ שהן כרם אבא שאול אומר אף לא מחיצת הקנים שהיא בית רובע מכר לו כל האילנות חוץ מחרוב המורכב וסדן שקמה וכל שאינו מכור בשדה מכור בעיר המוכר העיר רבי יהודה אומר סנטר מכור אינקולמוס אין מכור ואם א"ל היא וכל מה שבתוכה אני מוכר לך הרי כולן מכורין ואע"פ שאמר לו היא וכל מה שבתוכה אני מוכר לך לא מכר את שיריה ולא את בנותיה ולא את החורשין המוקצין בפני עצמן ולא את הביברין של חיה ושל עופות ושל דגים.

ו המוכר את הכרם מכר את הקנים ואת הדוקרנין ואת זמורות שקמה שבתוכו אבל לא מכר לא את העצים ולא את האבנים סוירות בין לנירו ובין לגדרו ולא את זבלים ולא את קורות שקמה שבתוכו אבא שאול אומר כל העושה לתשמיש הכרם הרי זה מכור מכר לו כל האילנות חוץ מחצי חרוב מורכב שבמקום פלוני ומחצי סדן שקמה שבמקום פלוני ושאר כל החרובין אינן מכורין ושאר כל הסדנין אינן מכורין.

ז האחין שחלקו את שלהן במקום אחד אפילו הוא ביהודה והן בגליל הוא בגליל והן ביהודה או שהיו במקום אחד כיון שזכה את אחד מהן זכה בכולן אם היה עמו במדינה כיון שקבל עליו הרי זה זכה רבי יוסי אומר אם עתידין להטיל גורלות עד שיטילו גורלות רבי יהודה אומר אף המקדיש את השדה לא הקדיש אלא חרוב מורכב וסדן שקמה מפני שהן יונקין משדה הקדש.

פרק ד

א המוכר את הספינה מכר את האסכלא ואת בית המים שבתוכה אבל לא מכר לא את היציעין ולא את הישוין ולא את האיזקפה ולא את הביצית סומכוס אומר מכר את הדוגית מכר את העול מכר את הפרות לא מכר את העול מכר את הצמד לא מכר את הבקר מכר את הבקר לא מכר את הצמד רבי יהודה אומר הכל לפי הדמים.

ב כיצד חמור וכליו אני מוכר לך מכר את המרדעת ואת האוכף ואת השליף ואת הקלקי ואת החבוק אבל לא מכר לא את הזוג ולא את הקרקש ולא את פרומביא ולא את חסיקא ולא את כומני ולא את הסק ר"ש אומר היה עליו שליף מלא גיפצו נותנו לו ואם אמר חמור וכל מה שעליו אני מוכר לך הרי כולן מכורין.

ג המוכר שפחה לחבירו מכר כלים שעליה אפילו הן מאה אבל לא מכר לא את השירים ולא את הנזמים ולא את הטבעות ולא את הקטלאות שבצוארה ואם אמר לו שפחה וכל מה שעליה אני מוכר לך אף על פי שיש עליה כלים שהן מאה מנה הרי כולן מכורין שפחה מעוברת אני מוכר לך פרה מעוברת אני מוכר לך מכר את הולד שפחה מיניקה

אני מוכר לך פרה מיניקה אני מוכר לך לא מכר את הולד. המוכר שפחה לחבירו על מנת שיש בה מומין א"ל שפחה זו חולה היא שוטה היא נכפית היא שעמומית היא והיה בה מום אחר וסנפו בין המומין ה"ז מקח טעות אמר לו אותו המום ומום אחר עמו אין זה מקח טעות.

ד המוכר פרה לחבירו על מנת שיש בה מומין וא"ל נגחנית היא נגפנית היא נשכנית היא רבצנית היא בעטנית היא והיה בה מום אחר וסנפו עם המומין הרי זה מקח טעות ואם אמר לו אותו המום ומום אחר עמו אין זה מקח טעות. המוכר עבד לחבירו ונמצא גנב או קביוסטוס הגיעו. לסטים או שהיה מוכתב למלכות הרי זה מקח טעות ספר של צבאים ונמצא גויל או שיש בו טעות בין דף לדף הרי אין זה מכור. מכר שובך מכר את יונין מכר את יונין מכר את שובך מכר כוורת מכר דבורין מכר דבורין מכר כוורת.

ה חלות דבש אין רשאי לסרס את כולן כאחד אלא מניח שתי חלות החיצונות והשאר עולות ואם אין שם אלא הן אין רשאי ליגע בהן זיתים לקוץ אין רשאי לשרש את כולן כאחד אלא מניח שתי גרופיות בעיקרן ונוטל את השאר בארזין משרש ונוטל בזמורות ובקנים נוטל את ההוצין.

ו המוכר את הראש בבהמה דקה לא מכר את הלחי ואם היה טבח כהן הרי זה מכור. המוכר את הראש בבהמה גסה לא מכר את הרגלים מקום שנהגו למכור הרי אלו מכורות.

ז הקונה אילן אחד בתוך של חבירו הרי זה לא קנה קרקע כל שתחתיו וחוצה לו כמלוא האורה וסלו זה וזה אינו רשאי לזורעה קנה שנים קנה קרקע קנה אילן שביניהן כל שמחליפין חוץ ממלוא האורה וסלו ובעל השדה רשאי לגדע נקצץ האילן או שיבש הקרקע של בעל האילן דברי רבי מאיר וחכמים אומרים לא קנה לא את הקרקע ולא את האילן עד שקנה ג' קנה שלשה קנה קרקע קנה אילן שביניהן נקצץ האילן או שיבש הקרקע של בעל האילן וכמה יהיו קרובין זה לזה כדי שיהא בקר עובר בכליו וכמה יהיו רחוקין זה מזה ממטע עשרה לבית סאה פחות מכן או יתר על כן או שקנאן זה אחר זה או שקנאן שלשה כאחד לא קנה לא את הקרקע ולא את האילן שביניהן.

ח המקדיש שלשה אילנות ממטע עשרה לבית סאה הקדיש את הקרקע ואת האילן שביניהן וכשהוא פודה פודה בית זרע חומר שעורין בחמשים שקל כסף פחות מכן או יתר על כן או שהקדישן זה אחר זה או שהקדיש שלשתן כאחד לא הקדיש לא את הקרקע ולא את האילן שביניהן ולא עוד אלא אפילו חזר והקדיש את השדה כשהוא פודה פודה את האילן בפני עצמו ואת השדה בפני עצמה.

ט שנים שנטעו את הכרם זה מרחיק שתי אמות ונוטע וזה מרחיק שתי אמות ונוטע נקצץ הכרם או שיבש הקרקע של בעל הכרם שנים שנטעו את השדה ועמד אחד מהן וקצץ את שלו מרחיק ד' אמות ונוטע נקצץ הכרם או שיבש הקרקע של בעל הכרם עמד א' מהן וקצץ את שלו מרחיק ד' אמות וזורע נקצץ הכרם או שיבש הקרקע של בעל השדה. שנים שחלקו אחד נוטל את הכרם ואחד נוטל שדה לבן נותנין לו ארבע אמות בצד השדה לבן שע"מ כן קבל עליו בעל הכרם. נקצץ הכרם או שיבש הקרקע של בעל הכרם.

י המוכר כרם לחבירו בצד שדה לבן וכן המקבל מחבירו חצי שדה ליטע נותנין לו ארבע אמות בצד שדה לבן שעל מנת כן קבל עליו בעל הכרם נקצץ הכרם או שיבש הקרקע של בעל הכרם.

פרק ה

א ארבע מדות במוכרין בד"א במדה שאינה של שניהם אבל אם היה <בידו> [מדה] של אחד מהן ראשון ראשון קנה בד"א ברה"ר או בחצר שאינה של שניהם ברשות הלוקח כיון שקבל עליו ה"ז קנה. ברשות המוכר עד שיגביה או עד שיוציא מרשות הבעלים. ברשות המופקדין אצלו עד שיקבל עליו או עד שישכיר את מקומו אימתי אמרו מטלטלין נקנין במשיכה ברה"ר או בחצר שאינה של שניהן ברשות הלוקח כיון שקבל עליו הרי זה קנה. ברשות המוכר עד שיגביה או עד שיוציא מרשות הבעלים. ברשות זה שמופקד אצלו עד שיקבל עליו או עד שישכיר לו את מקומו.

ב עד שלא נתמלאת המדה נשברה מדה נשברה למוכר משנתמלאת מדה נשברה ללוקח רבי יהודה אומר אם היה סרסור ביניהן נשברה חבית נשברה לסרסור מודים חכמים לרבי יהודה בזמן שהצלוחית ביד התינוק וחנוני מערה לתוכה שמן ונפלה ונשברה שחייב על השמן ופטור על הצלוחית ואם הטה צלוחית ושברה חייב אף על הצלוחית ורבי יהודה פוטר שע"מ כן שלח בנו אצל חנוני ע"מ שיאבד את האיסר וישבר את הצלוחית.

ג מקום שנהגו להשפיע משפיע לו כל צרכו עד שלא נתמלאו אחורי מדה ושולי מדה להכריע מכריע לו כל צרכו רבי נתן אומר טפח מלא החוט המאזנים ובטורטני טפח שהן שני טפחים בלח דברי רבי רבי נתן אומר כל המשקלות שאמרו כשיעור לטמאן כך שיעור להכריען מקום שנהגו שלא להשפיע ושלא להכריע נותן לו גירומין אחד לעשרה בלח ואחד לעשרים ביבש המוכר בפקטני כל השיפועין הרי הן של מוכר המוכר בקטלזין בשוק משקין שבאחורי מניקות הרי הן של לוקח ולא יהא מערה מן החבית

אלא קונח מן האגן ושמן שקרש אין מפשירין אותו. אין חנוני רשאי לא להרתיע את המדה ולא להקפיצה ולא לנטותה ולא להושיבה על צדה ולא יעשה קני מאזנים ארוך מצד אחד וקצר מצד אחד ולא יעשה את המחוק עבה מצד אחד וצר מצד אחד ולא יהא מערב מים ביין מי בלקייא בשמן מי מעיין בדבש סולת בדבש וחומץ בשמן חומץ במור חול בפול עלי גפנים בפילון חלב המור בקטף סיקרא בציור וכסבורא בפלפלין. חנוני מקנח מדותיו של שמן פעם אחת בשבת ושל יין משעשה שיליא ולא יהא נותן מדותיו ומשקלותיו במלח מפני שהן חסרין שנאמר (דברים כה) כי תועבת ה' וגו' כל עושה אלה.

ד רבי שמעון אומר משם רבי עקיבה הרי הוא אומר (ויקרא יט) מאזני צדק וגו' אדם מוכר לחבירו לגין וחצי רביעית ושמינית וכשהוא בא עמו לחשבון לא יאמר לו מלא לי את המדה הזאת מחול לי את הקרטוב הזה שאין האמנת המדות תלויה בבריות והמקום הוחל שמו עליהן. ולא יעשה משקלותיו של עץ של אבר ושל קיספורן ושל מתכת אלא של זכוכית היה מבקש עשר ליטרין לא יאמר לו שקול לי כל אחת ואחת בפני עצמה מפני הכריעות אלא שקול לי כולן כאחת היה מבקש ממנו שלשה רבעי ליטרא שוקל לו ליטרא ונוטל ממנה רביע ליטרא היה מבקש ממנו חצי ליטרא שוקל לו ליטרא ונוטל ממנו חצי ליטרא רביע ליטרא שוקל לו רביע ליטרא היה מבקש ממנו תרקב מודד לו בסאה ונוטל ממנו תרקב היה מבקש ממנו ד' קבין מודד לו בסאה ונוטל ממנו מארבעת קבין היה מבקש ממנו קבים נותן לו קבים לא יעשה אדם מדה חסרה או מדה יתירה בתוך ביתו מפני שמרמה בו את אחרים. בכ"מ הן עושין תרקב וחצי תרקב קב וחצי קב רובע תומן וחצי תומן ועוכלא הין וחצי הין ושלישית הין ורביעית הין ולוג וחצי לוג ורביעית ושמינית וחצי שמינית ואחד משמונה בשמינית וזה הוא קורטוב. פרוטית שאמרו אחד משמונה פרוטות לאיסר איסר אחד מעשרים וארבעה לדינר שש מעה כסף דינר. מעה כסף שני פונדיון. פונדיון שני איסרים איסר שני מסמסין מסמס שני קונטריסין קונטריס שתי פרוטות רבן שמעון בן גמליאל אומר פרוטה שאמרו אחת מו' פרוטות לאיסר שלש הדרסין מעה שני הינצין הדריס ב' שמינית הינץ ושתי פרוטות שמין אין משתכרין לא בביצים ולא בפירות פעמים דברי רבי יהודה וחכמים מתירין.

פרק ו

א המוכר זרעוני גנה לחבירו זרעים הנאכלין זרע ולא צמח רבי יהודה אומר נותן לו דמי הזרע ולא דמי הוצאה אמרו לו הרבה מבקשים אותם לדברים אחרים.

ב המוכר פירות לחבירו ה"ז מקבל עליו רובע טינופת פיגים לסאה שעורים מקבל עליו רובע קטנית קישואין מקבל עליו עשר מארות למאה קנקנין מקבל עליו עשר נאות פינוסות פינוסות מגופרות למאה יתר על כן בכולן מחזיר לו את השאר ונוטל ממנו דמים. הלוקח קנקנין מחבירו ונמצאו פינוסות ונשתברו חייב להעמיד לו דמי קנקנין אבל לא דמי יין המוכר יין לחבירו סתם חייב באחריותו עד הפסח. מבוסם חייב באחריותו עד עצרת. נתיישן חייב באחריותו עד החג. המוכר מרתף לחבירו סתם בזה אמרו מקבל עליו עשר קוססות למאה.

ג חבית של יין אני מוכר לך נותן לו יין יפה חבית של יין זו אני מוכר לך נותן לו יין המתקבל בחנות חבית זו אני מוכר לך אפילו חומץ הגיעו מאה חביות של יין אני מוכר לך נותן לו יין יפה כרוב יין הנמכר באותו מקום מאה חביות של יין אלו אני מוכר לך נותן לו יין יפה כרוב יין הנמכר באותו חנות מאה חביות אלו אני מוכר לך אפילו חומץ הגיעו רבי שמעון בן אלעזר אומר המוכר יין לחבירו ונמצא קוסס הגיעו נסכו על גבי המזבח יצא עשאו תרומה ותרומת מעשר יצא שתה ממנו נזיר הרי זה לוקה את הארבעים.

ד גשמים היורדין בין הגתות אם מכת מדינה היא אין צריך להודיעו ואם אין מכת מדינה היא צריך להודיעו לקח הימנו לגין וחצי לגין רביעית ושמינית לא ישקה מהן לחמריו לפועליו ולא כל מי שיש לו עליו טענת מזונות אלא א"כ הודיעו היה הולך לבית האבל ולבית המשתה היה בידו לגין של יין המתקשקש לא ימלאנו מים מפני שטוענו טענת חנם ואם היה חבר עיר ה"ז מותר. היה רבי מאיר אומר לא יסרב אדם בחבירו שיאכל אצלו ויודע בו שאינו אוכל ולא ירבה לו בתקרובת ויודע בו שאינו מקבל ולא יפתח לו חביות מכורות לחנוני מפני שטוענו טענת חנם ואם הודיעו מתחלה או שהיה מבקש לבור לו את היפה ה"ז מותר. לא ישלח אדם לחבירו חבית של יין ויתן על פיה שמן מפני הסכנה.

ה הלוקח כלים לשלח לבית חמיו ואמר אם נתקבלו ממנו הריני נותן לך דמיהן ואם לאו הריני נותן כך וכך ניטלו הימנו בהליכה חייב לשלם בחזירה הרי הוא כנושא שכר סומכוס אומר המוכר חלק לחבירו בבאר אין פחות מרובע בחבית אין פחות משמנה בקדרה אין פחות משנים עשר בטיפוח אין פחות מששה עשר. פרדסי אני מוכר לך אע"פ שאין בו אילנות הגיעו שלא אמר לו אלא שמו. כרמי אני מוכר לך אע"פ שאין בו גפנים הגיעו שלא אמר לו אלא שמו. בית כור אני מוכר לך בין שהוא כבית עשרים סאה ובין שהוא כבית ארבעים סאה הגיעו שלא אמר לו אלא שמו. בית כור המוקף גדר אני

מוכר לך בין שהוא כבית עשרים סאה ובין שהוא כבית ארבעים סאה אין לו אלא עד מקום הגדר.

ו אין מוציאין לאכילת פירות מנכסין המשועבדין מפני תקון העולם כיצד גזל הימנו שדה ואכלה והרי היא יוצאה לפניו גובה את הקרן מנכסים משועבדים ולאכילת פירות אינו גובה אלא מנכסים בני חורין ואין מוציאין לשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מפני תקון העולם כיצד לקח הימנו שדה והשביחה והרי היא יוצאה לפניו גובה מנכסים המשועבדים ושבח קרקעות אינו גובה אלא מנכסים בני חורין בד"א בזמן שקדם מקחו של זה לשבחו של זה אבל אם קדם שבחו של זה למקחו של זה זה וזה אינו גובה אלא מנכסים בני חורין זה אומר שבחי קדם וזה אומר מקחי קדם המוציא מחבירו עליו הראיה.

ז אלו ואלו שהיו אומרים גובהה של מערה ד' אמות כוכין של בנין שבעה טפחים וטפח לכיפה. עושה חצר ע"פ מערה שש על שש מלא מטה אחת מכאן ואחת מכאן ופותח לתוכה שתי מערות רבי שמעון אומר ארבע מארבע רוחותיה רבי יהודה אומר בסלע הבא בידים פותח את שתיהן מרוח אחת אמרו לו אי אפשר לבן.

ח קנטינר אני מוכר לך הרי זה מעמיד לו שתים עשרה על שתים עשרה בין שאמר לו בית כור עפר אני מוכר לך ובין שאמר לו כבית כור עפר אני מוכר לך הרי זה מקבל עליו חריץ ובן חריץ ומחיצת גדר שבינו לבין חבירו. בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר והן יתיר אפילו פחת רובע לסאה או הותיר רובע לסאה שהן שבעת קבין ומחצה לכור הגיעו פחות מכן או יתיר על כן מחזירין זה לזה מהו מחזיר לו מעות כדרך שלקח המעות ואם רצה מחזיר לו קרקע בית כור עפר אני מוכר לך בסימניו במצריו אפילו פחת שתות או הותיר שתות שום הדיינין הגיעו פחות מכן או יתר על כן מחזירין זה לזה מהו מחזיר לו מעות כדרך שלקח הימנו ואם רצה מחזיר לו קרקע.

ט האומר לחבירו חצי שדי ובית לתך אני מוכר לך משמנין ביניהן ונוטל חצי שדה ובית לתך אמר לזה חצי שדי ובית לתך אני מוכר לך ולזה אמר חצי שדי ובית לתך אני מוכר לך משמנין ביניהן זה נוטל חצי שדהו וזה נוטל חצי שדהו לזה אמר בצפון ולזה אמר בדרום משמנין ביניהן זה נוטל בצפון וזה נוטל בדרום בית לתך כלפי צפון אני מוכר לך נותן לו בית לתך כלפי צפון. בית זרע יד מעמיד לו בית זרע יד.

פרק ז

א כל שהוא לפנים מחבירו הוא קודם את חבירו ונחלה משמשת והולכת ועולה אפילו עד ראובן האחין זה את זה והאחיות זו את זו האחין את האחיות והאחיות את האחין נוחלין ומנחילין ממזר מוריש את קרוביו עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל אפילו חזר העובד כוכבים ונתגייר עבד ונשתחרר נכסיו כנכסי הגר וכנכסי עבד משוחרר כל הקודם בהן זכה נאמנת חיה לומר זה יצא ראשון אימתי בזמן שאין שם ערעור אבל יש שם ערעור ה"ז אינה נאמנת רבי אלעזר אומר אם הוחזקה על אומדה נאמנת ואם לאו אינה נאמנת. היו מוחזקין בו שהוא בכור ובשעת מיתה אמר איני בכור אינו נאמן מוחזקין בו שאינו בכור ובשעת מיתה אמר בכור הוא אינו נאמן. היו מוחזקין בו שהוא בכור ובשעת מיתה אמר בכור הוא נאמן. היו מוחזקין שהוא בנו ובשעת מיתתו אמר בני הוא נאמן. היו מוחזקין בו שהוא בנו ובשעת מיתתו אמר אינו בני אינו נאמן. שאין בנו ובשעת מיתתו אמר בני הוא נאמן. היו מוחזקין בו שהוא בנו ובשעת מיתתו אמר אחי הוא אינו נאמן. היו מוחזקין בו שהוא עבדו ובשעת מיתתו אמר בני הוא נאמן. היה עומד בין המוכסין אמר בני הוא וחזר ואמר עבדי הוא נאמן עבדי הוא וחזר ואמר בני הוא אין נאמן.

ב אין הבכור נוטל פי שנים בשבח שהשביחו נכסים לאחר מיתת אביהם רבי אומר אומר אני שהבכור נוטל פי שנים בשבח שהשביחו לאחר מיתת אביהם שאף שלו השביח כשלהן כיצד היתה לו בהמה מוחכרת ומושכרת אצל אחרים ופרה רועה באפר הבכור נוטל פי שנים ואין נוטל פי שנים בזרוע והלחיים והקיבה רבי אומר כל דבר שלא פלפלו בו יתומים לאחר מיתת אביהן הבכור נוטל פי שנים וחכמים אומרים אין נוטל פי שנים אלא בכל אשר ימצא לו אבל בנה בנין נטע נטיעות הכל שוין שנוטל פי שנים כיצד נוטל פי שנים ירש שטרי חוב נוטל פי שנים יצאו עליו שטרי חוב נותן פי שנים ואם אמר א"א שלא ליטול ושלא ליתן הרשות בידו. כיצד אינו נוטל בראוי כבמוחזק מת אביו בחיי אביו נוטל פי שנים מנכסי אביו ואין נוטל פי שנים מנכסי אבי אביו ואם היה אביו בכור אף נוטל פי שנים מנכסי אבי אביו.

ג בנות צלפחד נטלו שלשה חלקין בנחלה חלק אביהן שהיה מיוצאי מצרים רבי אליעזר בן יעקב אומר אף חלק אחי אביהן לפי שלא ניתנה הארץ אלא ליוצאי מצרים ולא נתחלקה אלא לעומדים בערבות מואב ירש השבט את שבטו וחזר השבט וירש את הראוי לו כיצד שני אחין שהיו מיוצאי מצרים לאחד יש לו תשעה בנים ולאחד יש לו בן אחד ולפניהן בית חמשת כורין תשעה נטלו בית לתך ואחד נוטל בית לתך החזירום

לאבותיהם חזרו אבות והורישו את הבנים תשעה נטלו מחצה ואחד נטל מחצה ר"ש בן אלעזר אומר אף נתחלקה הארץ ליוצאי מצרים כיצד היה מן היוצאין ממצרים העומדים בערבות מואב הוא נוטל שני חלקים כיוצאי מצרים ולא מן העומדים בערבות מואב מהעומדים בערבות מואב ולא מיוצאי מצרים נוטל חלק א' המתאוננים והמרגלים ועדתו של קרח לא נטלו בארץ חלק אבל הבנים ירשו בזכות אבות אבותיהם ובזכות אבות וכן היה ר"ש בן אלעזר אומר יהושע וכלב נטלו שלשה חלקין בנחלה שהן מיוצאי מצרים ומן העומדים בערבות מואב ושנטלו חלקן של מרגלים נטלו יהושע וכלב חלק המתאוננים ועדתו של קרח נפל לאמצע והבנים נחלו לעצמן וכשם שהבן קודם את הבת בנכסי האב כך קודם הבן בנכסי האם רבי אלעזר ברבי יוסי אמר משם רבי זכריה בן הקצב וכן היה רבי שמעון בן יהודה איש כפר איכוס אומר משום רבי שמעון אחד הבן ואחד הבת שוין בנכסי האם.

ד האומר יחלוקו בני נכסי והיה שם בכור אם זכו בנכסים בחיי האב אין נוטל פי שנים ואם לאו נוטל פי שנים האומר תנו מאתים דינר לפלוני בני בכור כראוי לו נוטלן ונוטל פי שנים. בבכורתו ידו על העליונה רוצה נוטלן ורוצה נוטל פי שנים. האומר תנו שדה פלונית לפלונית אשתי כראוי לה נוטלת ונוטלת כתובתה. בכתובתה ידה על העליונה רוצה נוטלת רוצה נוטלת כתובתה. האומר תנו מאתים דינר לפלוני בעל חובי בחובו כראוי לו נוטלו ונוטל עוד מאתים דינר בחובו. בחובו אין לו אלא בחובו היתה לו שדה עשויה אפותיקי לאשה בכתובתה ולבעל חוב בחובו ואמר תנו שדה פלונית לפלונית אשתי בכתובתה ולפלוני בעל חובי בחובו נתקבלו שלהן וידן על העליונה.

ה האומר תנו חלק יירש עם הבנים. בבכורה אין נוטל פי שנים. האומר יורישני פלוני לא אמר כלום תנו נכסי לפלוני דבריו קיימין כתב ירושה מלמטה ומתנה מלמעלה ירושה מלמעלה ומתנה מלמטה ירושה מכאן ומכאן מתנה באמצע הואיל והזכיר שם מתנה דבריו קיימין. רבי יוחנן בן ברוקא אומר אם אמר על מי שראוי לו ליורשו דבריו קיימין על מי שאינו ראוי לו ליורשו אין דבריו קיימין כיצד אמר על בת הבן בין הבנים ועל בן הבת בין הבנות דבריו קיימין על הבת בין הבנים ועל האח בין הבנות לא אמר כלום.

פרק ח

א הכותב נכסיו לאחר והיה כהן והיו בהן עבדים אף על פי שאמר הלה אי אפשי בהן הרי אלו אוכלין בתרומה רבן שמעון בן גמליאל אומר כהן שאמר הלה אי אפשי בהן זכו בהן היורשין. הכותב נכסיו לעשרה בין שזכה אחד מהן ובין שזכו כולן זכו כולן כתב והעלה

להם בערכים זכתה להן הערכים. המוציא עשרה עבדים בני חורין בין שיצא אחד מהן ובין שיצאו כולן יצאו כולן. כתב והעלה להן בערכים זכתה להן הערכים. האומר תנו שדה לפלוני ואם מת פלוני לפלוני ואם מת ינתנו לשני השני אוכל פירות ינתנו לשלישי מת השני עד שלא מת הראשון אוכל פירותיו ואם מת ינתנו לשלישי מת השלישי עד שלא ימות השני השני אוכל פירות ואם מת יחזרו ליורשי הנותן הראשון מוכר קרקע ואוכל פירות רבן שמעון בן גמליאל אומר אין לראשון אלא אכילת פירות בלבד.

ב שנים שהיו באין ממדינת הים אע"פ שמשאן ומתנן ומאכלן ומשקן כאחד ומת אחד מהן אין חבירו יורשו ואם היה נוהג בו משום אחוה חבירו יורשו משיצא הוא ובנו למדינת הים ובא ועמו אחד ואמר זה אחי שניתן לי במדינת הים ולו חמשה אחין ולפניהן בית חמשת כורין הן אין נותנין לו כלום והוא נותן להן שתות בחלקו מת הוא נוטל מה שנתן והשאר מביאין לאמצע וחולקין משיצאו הוא ואביו למדינת הים ומת הבן או שמת האב לעולם נכסיו בחזקת זקן.

ג הכותב דייתיקי והיה מתיירא מן היורשין נכנסין אצלו כמבקרין אותו שומעים דבריו מבפנים ויוצאין וכותבין מבחוץ בריא שכתב דייתיקי שכיב מרע שכתב נכסיו מתנה אע"פ שזיכה לאחר מתנה לא עשה כלום אבל הכותב נכסיו בשם חבירו וזיכה לאחר מיתה דבריו קיימין. הכותב דייתיקי יכול לחזור בו מתנה אין יכול לחזור בו איזה הוא דייתיקי דא תהא לי לעמוד ולהיות אם מתי ינתנו נכסי לפלוני איזו היא מתנה מן היום ינתנו לפלוני. הכותב דייתיקי עד שלא זכה בין הוא ובין אחר יכול לחזור בו משזכה בין הוא ובין אחר אין יכול לחזור בו. אפוטרופין עד שלא החזיקו בנכסי יתומין יכולין לחזור בהן משהחזיקו בנכסי יתומים אין יכולין לחזור בהן אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים ישבע שמינוהו ב"ד [לא] ישבע אבא שאול אומר אף שמינהו בית דין ישבע מפני שהוא כנושא שכר.

ד אפוטרופין תורמין ומעשרין על נכסי יתומין מוכרין בתים שדות וכרמים בהמה עבדים ושפחות להאכיל יתומים לעשות להם סוכה לולב וציצית וכל מצות האמורות בתורה ולקנות להם ספר תורה ונביאים דבר הקצוב מן התורה אבל אין פודין עליהן שבויין ואין פוסקין עליהן צדקה בבית הכנסת לעניים דבר שאינו קצוב מן התורה. אינן רשאין להוציא עבדיהם בני חורין אבל מוכרין אותן לאחרים ואחרים מוציאין אותן בני חורין רבי אומר אומר אני שנותן דמיו ופודה את עצמו. אין מוכרין ברחוק ליקח בקרוב ברע ליקח ביפה אין דנין לחוב ולזכות להכניס ולהוציא ליתומים אלא א"כ נטלו רשות מב"ד וצריכין אפוטרופין לחשב עם היתומים באחרונה דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר

אין ליתומין אלא מה שהניחו להם אפוטרופין. מוכרין עבדים ליקח בהן קרקעות אבל לא קרקעות ליקח בהן עבדים רבן שמעון בן גמליאל אומר אף לא עבדים ליקח בהן קרקעות. אין ב"ד עושין אפוטרופין נשים ועבדים לכתחלה ואם מינה אותן אביהן בחייו עושין אותן אפוטרופין. כתב בשטר מעות וכלים יש לי ביד פלוני רשאין העדים לחתום אבל אינו גובה עד שיביא ראיה רבי אומר אומר אני שלא יחתמו עד שיטלו רשות מב"ד וכשהוא גובה אינו צריך שיביא ראיה. הניח בנים גדולים וקטנים והיו גדולים נזונים ובאין בשתיקה לא יאמרו קטנים הרי אנו נזונים כדרך שניזנתם אתם. נשאו גדולים בחיי אביהן לא יאמרו קטנים הרי אנו נושאים כדרך שנשאתם אתם ולא עוד אלא אפילו הניח להם עבדים ושפחות כלי כסף וכלי זהב הרי אלו של עצמן. הניח בנות גדולות וקטנות והיו גדולות נזונות ובאות בשתיקה לא יאמרו קטנות הרי אנו נזונות כדרך שניזנתם אתם. נישאו גדולות בחיי אביהן לא יאמרו קטנות הרי אנו נושאות כדרך שנשאתם אתם ולא עוד אלא אפילו הניח להן אביהן עבדים ושפחות כלי כסף וכלי זהב הרי אלו של עצמן.

פרק ט

א רבי נתן אומר נחום המדי היה מדייני גזירות אמר הכותב נכסיו בשם חבירו אין כופין אותו לחזור ואם התנה עמו ע"מ כן כופין אותו לחזור. המוכר שדה חבירו במעמד חבירו לא עשה כלום כתב וקיים מאחריו דבריו קיימין.

ב ט,ב הבן הנושא ונותן בשל אביו אף על פי שהשטרות ואונות יוצאין על שמו הרי הן של אביו ואם אמר מה שירשתי משל בית אבי אבא הן יעשה כמפורש בפירושו. האשה שנשאה ונתנה בשל בעלה אע"פ שהשטרות ואונות יוצאין על שמה הרי הן של בעלה ואם אמרה מה שירשתי משל בית אבי אבא הן או משל בית אבי אימא הן יעשה כמפורש בפירושה.

ג שתי נשים שילדו זכרים במחבא וחזרו וילדו שני זכרים במחבא שניהן הולכין אצל הראשון ונוטלין חלק כזכר אצל השני ונוטלין חלק כזכר זכר ונקבה שניהם הולכין אצל הראשון ונוטלין חלק כזכר אצל השני ונוטלין חלק כנקבה. האומר אם תלד אשתי זכר תטול מנה ילדה זכר נוטלת מנה אם נקבה מאתים ילדה נקבה נוטלת מאתים אם זכר מנה ואם נקבה מאתים ילדה זכר ונקבה הזכר נוטל ששה של זהב ונקבה נוטלת חמשים זוז. האומר המבשרני אם ילדה אשתי זכר יטול מאתים אם נקבה יטול מנה ילדה זכר נוטל מאתים ילדה נקבה נוטל מנה ילדה זכר ונקבה אין לו אלא מנה.

ד האומר תנו מאתים דינר לפלוני ושלש מאות לפלוני וחמש מאות לפלוני אין אומרין כל הקודם בשטר זכה אלא כולם חולקין בשוה יצאת עליהן כתובת אשה ובעל חוב כולן נותנין בשוה אבל אם אמר תנו מאתים דינר לפלוני ואחר כך שלש מאות לפלוני ואח"כ חמש מאות לפלוני אומרים כל הקודם בשטר זכה יצאת עליהן כתובת אשה ובע"ח גובין מן האחרון אין בהן גובין משלפניו אין בהן גובין משלפני פניו. האומר מאתים דינר יש לי ביד פלוני ושלש מאות ביד פלוני וחמש מאות ביד פלוני ופלוני יטול מאתים דינר יצאת עליהן כתובת אשה ובעל חוב גובה ואע"פ שלא נתכנסו כולן אבל אם אמר ואח"כ יטול פלוני מאתים דינר אם נתכנסו כולן נוטל אם לאו אין נוטל אלא לפי חשבון. האומר תנו מאתים דינר לפלוני ושלש מאות דינר לפלוני ופלוני ופלוני יירש נכסי יצאת עליהן כתובת אשה ובעל חוב גובין מזה שירש שאר נכסים. האומר תנו מאתים דינר לבני עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר לעניי עירי דנין בדייני אותה העיר ומביאין ראיה מאנשי אותה העיר. האומר תנו נכסי לפלוני ופלוני עבדי לא זכו בנכסים ולא קנו עצמן בני חורין חצי נכסי לפלוני עבדי וחצי נכסי לפלוני עבדי זכו <עצמן> בנכסים וקנו עצמן בני חורין. האומר כל נכסי נתונין לפלוני עבדי והשאר לשני זכה שני בראשון ר"ש אומר כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מריבוא שבהן לא אמר כלום חוץ מעיר פלונית ושדה פלונית אע"פ שאין שם אלא אותה שדה ואותה העיר זכה עבד זה בנכסים וקנה עצמו בן חורין כשנאמרו דברים לפני רבי יוסי אמר (משלי כ"ד:כ"ו) שפתים ישק משיב דברים נכוחים.

ה האומר נתתי שדה פלונית לפלוני נתתיה לו נתונה לו תהא שלו והרי היא שלו הרי היא שלו. יטול פלוני נכסי ויקנה פלוני ויחלוק פלוני בנכסי ויזכה פלוני בנכסי הרי זו במתנה תנתן לו רבי אומר זכה וחכמים אומרים לא זכה וכופין את היורשין לקיים דברי המת. האומר עשיתי פלוני עבדי בן חורין עשיתיו בן חורין עושה אני אותו בן חורין הרי הוא בן חורין הרי בן חורין. יעשוהו בן חורין רבי אומר זכה וחכמים אומרים לא זכה וכופין את היורשין לקיים דברי המת רבן שמעון בן גמליאל אומר הכותב דיוסתמין בלע"ז הרי זו כמתנה.

פרק י

א האומר נתתי שדה פלונית לפלוני והוא אומר לא נתן לי כלום לא אמר כלום שמא זכה לו על ידי אחר ואם אמר כתבתי שטר ונטלתי מעות ונתתי לו והוא אומר לא נטלתי הודאת בעל דין כמאה עדים. האומר עשיתי פלוני עבדי בן חורין והוא אומר לא עשאני

לא אמר כלום שמא זיכה לו ע"י אחר ואם אמר כתבתי שטר ונתתי לו והוא אומר לא נטלתי הודאת בעל דין כמאה עדים.

ב האשה שהיתה יורשת ועמדה והשביחה את הנכסים והביאתם לידי הריבוי לא תאמר תנו לי מה שהשבחתי את הנכסים ולא עוד אלא אם יש שם נכסים שיש להן אחריות גובה כתובתה ואם לאו אין גובה כתובתה אלא לפי חשבון האחין שהניח להן אביהן נכסים ולאחד מהן יש לו בנים ועמדו בניו של זה והשביחו את הנכסים והביאום לבית הריבוי לא יאמר לו תנו לי מה שהשביחו בני את הנכסים וכן הן לא יאמרו לו תן לנו מה שאכלו בניך אלא מה שאכלו אכלו מן האמצע ומה שהשביחו השביחו לאמצע. האחים שהניח להן אביהן נכסים ועמדו והשביחו השביחו לאמצע ולא עוד אלא אפילו הניח להן אביהן ספל או קרדום והשביחו מה שהשביחו לאמצע. האחין שנטל אחד מהן מאתים זוז והלך ללמד תורה או ללמד אומנות לא יאמר אילו הייתי כאן הייתי נזון מן האמצע אלא אומרים לו אילו היית כאן היית נזון מן האמצע עכשיו שנזונת נזונות משל עצמך האחין שנעשה אחד מהן גבאי או אפולמוטוס אם מחמת נכסים נפל נפל לאמצע ואם מחמת עצמו נפל נפל לעצמו חלה ונתרפא נתרפא משל עצמו אמר רבן שמעון בן גמליאל בד"א ברפואה שיש לה קצבה אבל רפואה שאין לה קצבה נתרפא מן האמצע. נשאו נשים והכניסו להם שדות זה נוטל את שהוא שלו וזה נוטל את שהוא שלו ואם היתה הוצאה מן האמצע מביאין לאמצע וחולקין הכניסו להן כלים זה נוטל את שהוא מכיר וזה נוטל את שהוא מכיר והשאר מביאין לאמצע וחולקין עשו כלים לנשיהם ולבניהם הרי הן של עצמן עשו כלים לעצמן מביאין לאמצע וחולקין.

ג שלח האב שושבינות כשהיא חוזרת בעיניה נשתלחה לאב שושבינות כשהיא נגבית נגבית מן האמצע השושבינות אין בה משום רבית. חמשה דברים נאמרו בשושבינות אין בה משום רבית וחוזרת בעיניה ונגבית מן האמצע ואין השביעית משמטתה ואין הבכור נוטל בה פי שנים. עשה עמו שושבינות בפומבי ומבקש שיעשה עמו בצנעא יכול לומר לו כדרך שעשית עמי בפומבי אף אני אעשה עמך בפומבי עשה עמו בבתולה ומבקש שיעשה עמו באלמנה יכול לומר לו כדרך שעשית עמי בבתולה כך אני עושה עמך בבתולה עשה עמו שושבינות באשה אחת ומבקש שיעשה עמו בשתי נשים יכול לומר לו לכשתשא אשה אחרת אביא לך בשניה.

ד השולח סבלונות לבית חמיו ואכל שם שבועי בנים או דברים אחרים מה שאכלו אכלו והסבלונות קיימות במקומן. השולח סבלונות לבית חמיו דברים שדרכן להשתמש בהן בבית חמיה אין צריכה להחזיר בידה ושאין דרכן להשתמש בהן בבית חמיה צריכה

להחזיר בידה מתה דברים שדרכן להשתמש בהן בחייה אין האב צריך להחזיר ושאין דרכן להשתמש בהן בחייה האב צריך להחזיר.

ה בריא שכתב נכסיו מתנה אע"פ שלא שייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת שכיב מרע מוציא מיד. מיד מי הוא מוציא מידן והן אין מוציאין מידו דברי רבי יעקב רבי נתן אומר אם היה שכיב מרע הן צריכין להביא ראיה שהיה בריא ואם היה בריא צריך הוא להביא ראיה שהיה שכיב מרע.

ו המסוכן שחלק נכסיו על פיו בין בחול בין בשבת דברי המת יעשו אבל בריא עד שיקנה בכסף ובשטר ובחזקה רבי אליעזר אומר נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף בשטר ובחזקה ושאין להן אחריות אין נקנין אלא במשיכה. אמר רבי אליעזר מעשה במדוני אחד שהיה בירושלים והיו לו מטלטלין הרבה והיה מבקש ליתנם במתנה אמרו אי אתה יכול מפני שאין לך קרקע עמד וקנה סלע אחת סמוך לירושלים אמר צפונו של זה ועמו מאה חביות של יין נתונות לפלוני דרומו של זה ועמו מאה חביות של יין נתונות לפלוני וקיימו את דבריו במה דברים אמורים בחול אבל בשבת לא יעשה ואם עשה עשוי רבי יהושע אומר בחול אמרו קל וחומר בשבת דברי רבי מאיר רבי יהודה ורבי אלעזר אומר בד"א בחול אבל בשבת לא יעשה ואם עשה עשוי רבי יהושע אומר בשבת אמרו קל וחומר בחול.

ז נפל הבית עליו ועל אמו הואיל אלו ואלו באין מכח ירושה אלו ואלו מודים שיחלוקו א"ר עקיבה מודה אני בזה כדברי בית הלל שהנכסים בחזקתן.

פרק יא

א פשוט שכתב עדיו מאחוריו מקושר שכתב עדיו מתוכו שניהן פסולין רבי חנניא בן גמליאל אומר מקושר שכתב עדיו מתוכו כשר מפני שיכול לעשותו פשוט השיב רבי על רבי חנניא בן גמליאל והלא זמנו של שטר מוכיח עליו אם פשוט הוא ואם אינו פשוט אי זה הוא מקושר כתב שם המלוה ושם הלוה מקום הלוקח מקום המוכר מקום השדה מקום המעות מקום הזמן קושרו מלמעלה והעדים מלמטה כשר.

ב גופו של שטר ביום פלוני בשבת פלוני בחודש פלוני בשנה פלונית ובמלכות פלונית. לא כתב בו שם היום ידו על התחתונה כל אותה שבת. לא כתב בו שם שבת ידו על התחתונה כל אותו חודש. לא כתב בו שם חודש ידו על התחתונה כל אותה שנה. לא היה כתוב בו שם שנה ידו על התחתונה כל אותה מלכות. היה כתוב בו דהב נותן לו דינר של זהב דהב דינרין נותן לו שני דינרין של זהב בדינרין דהב נותן לו כשני דינרין

דהב. בדינרין ודהב נותן לו שני דינרין של כסף כדינר של זהב היה כתוב כסף נותן לו דינר של כסף כסף דינרין נותן לו שני דינרין של כסף. בדינרים כסף נותן לו כשני דינרין של זהב כסף. דינרין וכסף נותן לו שני דינרין של זהב ודינר כסף. דהב דאת חייב לי אין פחות מדינר של זהב. כסף דאת חייב לי אין פחות מדינר של כסף. דהב דינרין דאינון דיחמי והשאר מחוק אין פחות מדינר זהב דריאבון נותן לו כל מה שדריאבון שהוא שוה. כיוצא בו הנושא ונותן עם חבירו בשוק ואמר לו זהב דאת חייב לי אין פחות מדינר של זהב דריאבון נותן לו כל מה שדריאבון שוה.

ג המוציא שטר בבבל גובה עליו כסף בבל שטר בארץ ישראל גובה עליו כסף ארץ ישראל היה כתוב בו כסף סתם והוציאו בבבל גובה עליו כסף בבל בארץ ישראל גובה עליו כסף ארץ ישראל היה כתוב כסף סתם ה"ז גובה כל <מקום> שירצה מה שאין כן בכתובת אשה. בין שכתוב בו לוה פלוני מן פלוני ובין שכתוב בו אני פלוני לויתי מן פלוני והעדים למטה כשר לעולם התחתון ילמד מן העליון במקושר באות אחת ולא בשתי אותיות בין חנן לחנני ובין ענן לענני על אות אחת מקיימין אותו על שתי אותיות אין מקיימין אותו ואיזהו קיומו אני פלוני לויתי מן פלוני. ופלוני ופלוני לוה הימנו קושרו למעלה והעדים למטה כשר.

ד כותבין גט לאיש שלא מדעת אשה אבל אין כותבין אלא מדעת האיש כותבין שובר לאשה שלא מדעת האיש אבל אין כותבין אלא מדעת האשה כותבין שחרור לרב שלא מדעת העבד אבל אין כותבין שלא מדעת הרב אונקלסיא שלא מדעת המלוה אבל אין כותבין אלא מדעת הלוה. דייתיקאות אפותיקאות ומתנות שלא מדעת הנותן אבל אין כותבין אלא מדעת המקבל שטרי מקח וממכר שטרי ארסיות וקבלת בהמה שלא מדעת נותן אבל אין כותבין אלא מדעת המקבל גזרידין ופרוסבולין שלא מדעת שניהן רבי אומר אומר אני שאין כותבין פרוסבול אלא מדעת הלוה. משנין את השטר מעברית ליוונית ומיוונית לעברית ועושין לו קיום בית דין נמחק או שהרקיב נימוק או שנטשטש מביאו לב"ד ועושין לו קיום ב"ד נקרע או שאבד מביא עדיו לב"ד ועושין לו קיום ב"ד איזהו קיום ב"ד במותב פלוני בן פלוני הוציא פלוני לפנינו שטרו קרוע ובדקנו עדותן של עדים ונמצאת מתכוונת גובה וא"צ להביא ראיה ואם לאו צריך להביא ראיה.

ה שטר שיש בו מחק או תלוי מגופו פסול שלא מגופו כשר ואם החזירו למטה אפילו מגופו כשר. שטר שחתמו עדיו לאחר שאלת שלום פסול שלא חתמו אלא על שאלת שלום החזיר בו דבר אחד או שני דברים מענינו של שטר כשר כתבו בדף זה וחתמו עדיו בדף השני פסול.

ו הרחיק את העדים מן הכתב מלא שני שיטין פסול פחות מכאן כשר וכמה יהיו עדיו רחוקין מן הכתב ויהא כשר כדי שיהו נקרין עמו דברי רבי רבי שמעון בן אלעזר אומר מלא שיטה אחת רבי דוסתאי בר ינאי אמר מלא חתימת שני עדים. שטר שחתמו עליו חמשה עדים ונמצאו שלשה הראשונים קרובין או פסולין תתקיים עדות בשאר עדים כתבו בחמשה לשונות וחתמו עליו חמשה עדים בחמשה לשונות כשר נקרע כשר נתקרע פסול נקרע בו קרע של ב"ד פסול מחוק או שהרקיב או שנעשה ככברה כשר נימוק או שנטשטש ובבואה שלו קיימת אם יכול לקרות כשר אם לאו פסול האחין שהניח להן אביהן מרחץ אחד עני ואחד עשיר לא יאמר עני לעשיר הריני לוקח כנגדן מן השוק ומרחץ אלא אומר לו אם יש לך בוא והרחץ והוצאה לאמצע עשאם אביהן לשכר השכר לאמצע אחד מרחץ ואחד הגת ואחד בית הבד.

ז האומר עשו טבי עבדי בן חורין והיו שם שני טבין אין דורשין לשון הדיוט לומר לזה היה אוהב ולזה לא היה אוהב אלא שניהן יוצאין בני חורין ונוטלין משניהן דמי אחד מהן. האומר תנו מאתים דינר ליוסף בן שמעון והיו שם שני יוסף בן שמעון אין דורשין לשון הדיוט לומר לזה היה אוהב ולזה לא היה אוהב אלא שניהם חולקין בשוה יצאת עליהן כתובת אשה ובעל חוב שניהן נותנין בשוה הוציא אחד מהן שטר על חבירו שחייב לו לא יאמר לו שלי הוא שאבד ממני אלא כל שהשטר בידו גובה. נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון פרוע שטרות שניהן פרועין וכשהוא גובה אינו גובה אלא מדעת הלוה. האומר לבנו שטר בין שטרותי פרוע ואין ידוע איזה הוא השטרות כולן פרועין וכשהוא גובה אינו גובה אלא מדעת הלוה.

ח המלוה את חבירו ע"י ערב לא יפרע מן הערב ואם אמר ע"מ שאפרע ממי שארצה יפרע מן הערב. המלוה את חבירו ע"י שני ערבין לא יפרע מאחד מהן ואם אמר ע"מ שאפרע מאחד מהן יפרע מאחד מהן שטר היוצא מיד ערב ה"ז אינו גובה ואם כתב בו בע"ח כבר התקבלתי הימנו ה"ז גובה.